

LUCIFERISKĀ PAGĀTNE UN ARIMANISKĀ NĀKOTNE

Cīrihe, 1919. gada 27. oktobris

Saturs: Pagāniskā pirmgudrība un jūdu tautas pasaules uztvere. Lucifera inkarnācija 3. pirmskristīgā gadu tūkstoša sākumā. Pirmgudrība trešajā pēcatlantiskajā kultūrā, Grieķijā un gnostiķu mācībā. Teoloģijas materiālisms. Arimana inkarnācija. Arimans izmanto savas inkarnācijas sagatavošanai viltu un mānus. Kardināls Njūmans. *Lux-mundi* kustība. Atšķirību jēga starp četriem evaņģēlijiem.

Ja kāds stāsta plašākai publikai par mūsdienu svarīgākajiem jautājumiem, tad ir atšķirība, vai viņš neko nezina par dziļiem pasaulvēsturiskas tapšanas spēkiem – citiem vārdiem, par iniciācijas zinātni –, vai viņš par tiem kaut ko zina. Šodien ir samērā viegli runāt par aktuāliem jautājumiem izejot no ārējām zināšanām, kas tiek uzskatītas par zinātniskām, praktiskām utt., bet ir ārkārtīgi grūti runāt par šiem jautājumiem, ja pazīst tā saukto iniciācijas zinātni, no kuras taču izriet viss tas, kas mums tieši šādās vietās ir pārrunājams. Viena no šīm vietām ir tā, kurā mēs esam atkal sapulcējušies šodien. Kurš šodien runā par laika jautājumiem no iniciācijas zinātnes redzespunkta, tas zina, ka pret viņu saceļas ne tikai lielas daļas uzrunājamo cilvēku subjektīvie viedokļi, bet viņš zina arī to, ka šodien liela cilvēces daļa jau ir no vienas vai citas puses pārņemta ar ļoti stipriem arimaniskiem spēkiem, un tie kļūst arvien stiprāki. Ko es ar to gribu pateikt, es varu jums paskaidrot, piedāvājot sava veida vēsturisku pārskatu par lielāku laika periodu.

Jūs zināt no dažādiem apcerējumiem un lekciju cikliem, ka laikmets, kurā cilvēce atrodas pašlaik. Šo laikmetu, kas ir sācies 15. gadsimta vidū un kura sākumā mēs būtībā vēl atrodamies, mēs vienmēr esam apzīmējuši kā 5. Pēcatlantisko laikmetu, kas ir nomainījis citu, grieķu-latīņu laikmetu, ko mēs rēķinām kopš 8. pirmskristīgā gadsimta vidus līdz 15. gadsimta vidum. Tad mēs atgriežamies ēģiptiešu-haldeju laikmetā. Es esmu uz to norādījis, lai jūs atcerētos, kā mēs iekļaujam visā cilvēces tapšanas procesā laika posmu, kurā mēs jūtamies kā mūsdienu cilvēki. Jūs zināt arī to, ka grieķu-latīņu laikmeta pirmajai trešdaļai noslēdzoties notika Golgātas mistērija. Un mēs esam no visdažādākajiem redzespunktiem raksturojuši, kas īsti līdz ar šo Golgātas mistēriju ir noticis visai Zemes attīstībai. Šodien mēs gribam lielākā vēsturiskā kopsakarībā aplūkot dažas lietas, kas ir saistītas ar šo Golgātas mistēriju.

Šim nolūkam atskatīsimies, teiksim, uz 3. gadu tūkstoša sākumu pirms Kristus. Jūs jau zināt, cik maz ārēju vēsturisku dokumentu liecina par šo agrīno cilvēku dzimtas attīstības posmu uz Zemes. Jūs zināt arī to, ka saglabājušies rakstiskie dokumenti norāda uz austrumiem, uz Āziju. Un jūs zināt no dažiem antroposofiskiem apcerējumiem, ka, jo tālāk pagātnē mēs ejam cilvēces attīstībā, jo atšķirīgāku cilvēka dvēseles konstitūciju mēs atrodam salīdzinājumā ar pašreizējo, un, ka visas cilvēces attīstības pamatā ir kāda sena, pirmatnēja gudrība. Jūs zināt, ka ir pastāvējuši atstāsti, kas šauros slepenos lokos ir tikuši saglabāti līdz pat 19. gadsimtam, ka šie atstāsti noteiktā ziņā ir saglabājušies līdz pat mūsu laikiem, lai arī vairs ne tik precīzi. Tie ir sensenas gudrības atstāsti. Kad cilvēks šodien iepazīstas ar kaut ko no šīs senās gudrības, viņš brīnās par tās dziļumu. Bet jūs zināsiet no apcerējumiem, ko mēs esam snieguši gadu gaitā, ka pretī šai plaši izplatītajai seno laiku gudrības mācībai jānostāda pavisam cita, proti, seno ebreju vai jūdu tautas dzīves un pasaules uztvere, kurai piemīt pavisam cits raksturs. Tātad plaši izplatītā senā gudrības mācība ar zināmām tiesībām tiek uztverta kā pagāniska un tam pretī tiek nostādīta ebreju vai jūdu mācība. Jūs jau zināt no ārējiem dokumentiem un rakstiem, ka no šī jūdaisma vēlāk ir izrietējusi kristietība.

Tagad jūs jau no šiem ārējiem faktiem vien varat saprast, kam es lūdzu jūs šodien pievērst uzmanību, proti, ka cilvēces attīstības gaitā ir radusies nepieciešamība pret-statīt senai pagāniskai gudrībai jūdaisma gudrību, no kura tad, vismaz daļēji, ir attīstījusies kristietība. Tas rāda, ka šī senā pagānu gudrība savā veselumā nedrīkstēja vienīgā ietekmēt turpmāko cilvēces attīstību. To dzirdot, jums būtu jāuzdod jautājums: kāds tam ir pamats? Kādēļ senajai pagānu pirmgudrībai, kas dažviet ir viscaur apbrīnojama, bija jāpieņem, tā teikt, jauns veidols, jāpiedzīvo pārvērtības caur jūdaismu un kristietību? Šis jautājums neizbēgami rodas.

Uz šo jautājumu iniciācijas gudrība atbild tikai ar vienu ļoti svarīgu faktu, kas ir īstenojies Āzijā pirmskristīgās ēras 3. gadu tūkstoša sākuma. Gaišreģa skatiens atrod tur kādas pārjutekliskas būtnes inkarnāciju vienā cilvēkā tāpat, kā Golgātas mistērijas gaitā notika pārjutekliskas būtnes, Kristus, inkarnācija cilvēkā, Jēzū no Nācaretes. Inkarnācija, kas ir notikusi 3. pirmskristīgā gadu tūkstoša sākuma, kuru arī gaišreģim, arī iniciācijas zinātnei ir ārkārtīgi grūti izsekot, deva cilvēcei kaut ko ārkārtīgi spīdošu, ārkārtīgi izšķirošu, proti, tieši šo seno pirmgudrību.

Vispirms, ņemot lietas ārēji, var teikt, ka tā bija gudrība, kas dziļi jo dziļi iesniedzās realitātē, taču tā bija auksta gudrība, tikai ideju formā un maz caurausta ar jūtām. Tā var teikt, ja skatās ārēji. Par to, kas šī gudrība bija iekšēji, īstenībā var spriest atskatoties uz minēto inkarnāciju Āzijā 3. pirmskristīgā gadu tūkstoša sākuma. Kā rāda gaišredzīgie pētījumi, tur patiešām notika luciferiskas varas cilvēciska inkarnācija. Un šī Lucifera inkarnācija cilvēcē, kas ir notikusi noteiktā veidā, kļuva par avotu plaši izplatītai, uz trešās pēcatlantīdas cilvēces kultūras balstītai pirmgudrībai.

Luciferiskā gudrība, kas no šī cilvēka kā kultūras impulss izplatījās starp cilvēkiem, tajā attīstības periodā bija cilvēcei viscaur noderīga. Tā bija noteiktā ziņā spīdoša, diferencēta atbilstoši dažādām tautām un rasēm kultūra. Tā izplatījās visā Āzijā, tad arī Ēģiptē un Babilonā, un tā veidoja pamatu pat vēl grieķu kultūrai. Viss tas, ko cilvēki tajā laikā varēja domāt, dzejoj, gribēt, bija šī luciferiskā impulsa noteikts.

Protams, būtu ārkārtīgi mietpilsoniski teikt: Ak, šī bija Lucifera inkarnācija, tā tad mums tā jānoraida. Bet līdz ar to varētu noraidīt arī visu to skaisto un dižo, kas cilvēcei ir ticis no šīs luciferiskās plūsmas. Visa gnostiska domāšana, kas pastāvēja, kad notika Golgātas mistērija, intensīva gudrība, kas sniedzās līdz pat pasaules dzīlēm, visas gnostiskas atziņas tika impulsētas ar luciferisko spēku. Tādēļ taču nedrīkst teikt, ka šī gnostiskā domāšana bija nepareiza. Tas jau ir tikai tās raksturojums, ja saka, ka tā ir caurausta ar luciferisko impulsu. Pēc vairāk kā 2000 gadiem pēc šīs luciferiskās inkarnācijas notika Golgātas mistērija. Var teikt, ka cilvēki, kuru starpā izplatījās Golgātas mistērijas impulss, savā domāšanā, savās jūtās vēl bija pilnīgi pārņemti ar to, ko luciferiskais impulss ir ienesis viņu domāšanā, jūtās un sajūtās. Un tagad civilizētas cilvēces attīstības plūsmā ienāca kaut kas pavisam cits, proti, Kristus impulss. Mēs esam bieži runājuši par to, ko šis Kristus impulss nozīmē civilizētai cilvēcei. Šodien es gribu tikai minēt, ka Kristus impulsu uzņēma tādas dvēseles, kādas es jums šodien esmu raksturojis. Gribētos teikt, ka tajā labākajā, ko cilvēce ir uzņēmusi no Lucifera, spīdēja Kristus impulss. Un pirmajos kristīgajos gadsimtos šis Kristus impulss tika uztverts tā, ka varēja teikt: ar to, ko cilvēki bija saņēmuši no Lucifera, viņi saprata Kristu. Šādām lietām jāstāv pretī bez aizspriedumiem, citādi nekad nevarēs patiesi saprast to īpašo veidu, kādā pirmajos gadsimtos tika uztverts Kristus impulss.

Kad vēlāk luciferiskais impulss arvien vairāk izzuda no cilvēku dvēselēm, viņi arī arvien mazāk spēja pareizi uzņemt Kristus impulsu. Padomājiet tikai, cik materiālistiskas ir kļuvušas daudzas lietas Jaunākajos laikos. Bet, ja jūs sev pajautāsit, kas galvenokārt ir kļuvis materiālistisks, jūs saņemsit atbildi: tā ir liela mūsdienu kristīgās teoloģijas daļa, jo tas, kam nododas liela mūsdienu kristīgo teologu daļa, ir vienkārši viskrasākais materiālisms. Šī modernā kristīgā teoloģija vairs neredz cilvēkā Jēzu no Nācaretes Kristu, bet gan tikai cilvēku Jēzu no Nācaretes, „vienkāršo cilvēku no Nācaretes”, vīru, kuru var saprast arī tas, kurš nevēlas neko sevišķi tiekties pēc kaut kādas augstākas sapratnes. Jo vairāk cilvēku Jēzu no Nācaretes varēja pieņemt kā parastu cilvēku, kā vienu no slavenu vēsturisko personību virknes, jo vairāk tas imponēja noteiktam materiālistiskam virzienam modernajā teoloģijā. Šī modernā teoloģija maz ko, ļoti maz ko grib atzīt no pārjutekliskā Golgātas mistērijas aspekta.

Luciferiskie impulsi pamazām nodzisa cilvēka dvēselē, toties pēdējā laikā arvien spēcīgāks kļūst tas, ko mēs saucam par arimanisko impulsu, un tuvākajā un tālākajā nākotnē tas kļūs arvien spēcīgāks. Arimaniskais impulss nāk no citām pārjutekliskām būtņēm nekā Kristus būtne un nekā luciferiska būtne. Bet tā arī ir pārjutekliska, mēs varētu teikt arī: zemjutekliska būtne – tas nav izšķiroši. Tās ietekme kļūva sevišķi varena 5. Pēcatlantiskajā periodā un kļūs arvien varenāka. Ja mēs paskatīsimies uz pēdējo gadu apjukumu, mēs atklāsim, ka šis apjukums tika tieši arimanisko spēku izraisīts.

Un tagad man jāsaka, ka tieši tāpat, kā 3. pirmskristīgā gadu tūkstoša sākumā ir notikusi Lucifera inkarnācija, kā Golgātas mistērijas laikā ir bijusi Kristus inkarnācija, tā pēc kāda laika mūsu pašreizējās Zemes esamības, apmēram 3. pēckristīgajā gadu tūkstošā Rietumos notiks Arimana inkarnācija. Tā kā gandrīz 6 gadu tūkstošus cilvēces vēsturiskas attīstības gaitā var pareizi saprast tikai tad, ja saprot, ka vienā tās polā ir luciferiska inkarnācija, vidū Kristus inkarnācija un otrā polā Arimana inkarnācija. Lucifers ir gars, kas rosina cilvēkā jūsmīgas fantāzijas spēkus, visu, kas grib pacelt cilvēku pāri sev pašam, kas fizioloģiskā ziņā grib izraisīt nekārtību cilvēka asinīs, lai izvestu viņu no sevis. Savukārt Arimans ir vara, kas padara cilvēku sausu, prozaisku, mietpilsonisku, kas cilvēku pārkaulo un iedveš viņam materiālistisku māņticību. Taču cilvēkā tomēr dzīvo tieksme turēt līdzsvaru starp luciferisko un arimanisko varu, un Kristus impulss palīdz mūsdienu cilvēkam radīt šo līdzsvaru. Tātad cilvēkā vienmēr pastāv šie abi poli – luciferiskais un arimaniskais. Vēsturiski mēs redzam, ka luciferiskais elements ņēma pārsvaru zināmās kultūras plūsmās pirmskristīgajos laikos līdz pat pirmajiem pēckristīgajiem gadsimtiem; turpretī arimaniskais elements darbojas arvien stiprāk kopš 15. gadsimta vidus, [un darbosies tik ilgi], kamēr Rietumos notiks Arimana inkarnācija.

Īpatnēji ir tas, ka šādas lietas tiek ilgi sagatavotas. Arimaniskās varas sagatavo cilvēci tā, ka tad, kad rietumu civilizācija, ko diez vai vēl varēs saukt par civilizāciju mūsu ziņā, Arimans parādīsies cilvēka veidolā, kā kādreiz Lucifers ir parādījies cilvēka veidolā Ķīnā, kā Kristus ir parādījies cilvēka veidolā Priekšējā Āzijā, tā parādīsies arī Arimans, un cilvēce varēs viņam nodoties. Attiecībā uz šīm lietām nelīdz nekādas ilūzijas. Arimans parādīsies cilvēka veidolā. Runa būs tikai par to, kā cilvēki būs tam sagatavoti: vai viņš spēš padarīt visu cilvēci, kas šodien sauc sevi par civilizētu, par saviem piekritējiem, vai viņš atradīs cilvēci tādā stāvoklī, ka tā varēs izrādīt viņam pretestību. Šodien neko nelīdz nodoties ilūzijām attiecībā uz šo faktu. Cilvēki šodien labprāt bēg no patiesības, viņiem nevar pasniegt to atklāti, jo viņi to izsmej, apņir dz, izzobo. Ja viņiem to pasniedz tā, kā tas tagad tiek mēģināts caur sociālā organisma trīsdalīguma ideju, tad viņi, vai vismaz lielākā cilvēku daļa to vēl negrib pieņemt.

Bet tieši to faktu, ka cilvēki to negrib, var izmantot arimaniskās varas, lai tad, kad Arimans parādīšies cilvēka veidolā, viņš iegūtu iespējami daudz piekritēju uz Zemes. Tieši izvairīšanās no vissvarīgākajām patiesībām būs Arimanam vislabākā palīdzība. Jo, redziet, nekas cits nevar palīdzēt ieņemt pareizu nostāju iepretī tam, kas, pateicoties Arimanam, norisināsies cilvēces attīstībā, kā gatavība bezaizspriedumaini iepazīt spēkus, caur kuriem darbojas arimaniskais elements un arī tos spēkus, ar kuriem cilvēce var apbruņoties, lai nepadotos arimaniskiem kārdinājumiem. Tādēļ mēs šodien aplūkosim vismaz dažas lietas, kas var veicināt Arimana pielūdzēju skaita pieaugumu un ko it īpaši tagad arimaniskās varas izmanto darbojoties no pārjutekliskās pasaules caur cilvēku dvēselēm, lai padarītu šo pielūdzēju pulku pēc iespējas lielāku.

Viens no šādiem līdzekļiem ir neredzēt, kāda nozīme ir tam domāšanas veidam, kas pēdējā laikā ir kļuvis par valdošu. Jūs zināt, cik liela atšķirība pastāv starp to, kā cilvēks jutās visā kosmosā, teiksim, Ēģiptes kultūras laikā, grieķu laikā un kā viņš jūtas sākot ar Jaunajiem laikiem. Toreiz viņš zināja, ka ne tikai viņa ķermenis sastāv no noteiktiem ingredientiem, kas pastāv uz šīs Zemes un kas ir iemiesoti dzīvnieku, augu un minerālu valstībā. Viņš zināja arī to, ka uz viņa būtni kā uz cilvēku iedarbojas spēki, ko viņš redz augšā zvaigznēs. Viņš jutās kā visa kosmosa loceklis. Viņš juta visu kosmosu ne tikai kā dzīvu, bet arī kā apveltītu ar dvēseli un ar garu, un viņa apziņā dzīvoja kaut kas no kosmosa garīgajām būtnēm, no kosmosa dvēseliskuma, no kosmosa dzīvības. Tas viss pēdējos vēsturiskās attīstības laikos ir gājis zudumā. Šodien cilvēks skatās no Zemes uz zvaigžņu pasauli, kas viņam ir piepildīta ar nekustīgām zvaigznēm, saulēm, planētām, komētām utt.. Bet ar ko viņš seko tam, kas raugās uz viņu no pasaules visuma? Viņš seko tam ar matemātikas, augstākais vēl ar mehānikas starpniecību. Tas, kas ir Zemei apkārt, ir zaudējis garu, dvēseli un pašu dzīvību. Būtībā tas vairs ir tikai liels mehānisms, ko var saprast tikai caur matemātiskiem un mehāniskiem likumiem. Ar šo likumu palīdzību mēs to saprotam lieliski! Patiesībā tikai garazinātņi var atbilstoši novērtēt to, ko ir paveikuši Galilejs, Keplers un citi, bet tas, kas no šīm mācībām nokļūst cilvēku apziņā, parāda visumu kā lielu mehānismu.

Saprast, ko tas nozīmē, var tikai tad, ja aplūko cilvēku kā pilnīgu būtni. Astronomiem un astrofiziķiem ir viegli runāt par visumu kā par mehānismu, ko var saprast un aprēķināt ar matemātiskām formulām. Tam cilvēks var ticēt no rīta, kopš pamošanās, līdz vakaram, kad viņš atkal iemieg. Bet starp iemigšanu un pamošanos viņš dzīvo zemapziņas dziļumos, ko neaizsniedz ar savu modro apziņu, bet kas tomēr pieder pie viņa esamības. Tad cilvēka dvēselē ienāk kaut kas cits no pasaules visuma! Tur, cilvēka dvēseles dziļēs dzīvo zināšanas, kas modrajai apziņai gan nav pieejamas, bet kas tomēr dzīvo dvēselē un to veido: zināšanas par garu, par dvēseles dzīvi, par kosmosa dzīvi. Lai arī cilvēks savā modrajā apziņā neko nezina par to, kas notiek starp iemigšanu un pamošanos visuma gara, dvēseļu un dzīvības sabiedrībā, tomēr tas viss ir dvēselē, tas tajā dzīvo. Un šis tas no lielajiem konfliktiem, ko pārdzīvo mūsdienu cilvēks, ceļas no disharmonijas starp to, ko dvēsele pārdzīvo pasaules visumā kopš iemigšanas līdz pamošanās mirklim, un to, ko viņa modrā apziņa šodien grib atzīt kā pasaules uzskatu par šo visumu.

Pajautāji antroposofiski orientētās garazinātnes garam, ko tas jums teiktu par šīm lietām? Tas jums teiktu: tas, ko galilejisms un kopernikānisms ir devuši cilvēcei, ir kaut kas lielisks un varens, taču tā nav absolūta patiesība, nebūt ne absolūta patiesība; tas ir tikai viens visuma aspekts, viena puse, aplūkota no viena noteikta redzespunkta! Tas ir izskaidrojams vienīgi ar mūsdienu cilvēku augstprātību, kuras dēļ viņi saka: 'Ptolemeja pasaules sistēma ir bērnišķīga; cilvēki tai ir ticējuši, kad bijuši kā bērni. savukārt mēs esam „tik brīnišķīgi tālu

tikuši – līdz pat zvaigznēm”, un mēs vērtējam savas zināšanas kā absolūtas.’ Bet tās ir tikpat absolūtas, kā Ptolemeja sistēma, proti, tas ir tikai **viens** aspekts. Un antroposofiski orientētā garazinātne saka, ka to var pareizi novērtēt tikai tad, ja zina, ka viss, ko cilvēks uztver tikai kā pasaules matemātiku, kā tikai pasaules mehānisko shēmu, nesniedz viņam absolūto patiesību, bet tikai ilūzijas par pasaules visumu. Mums tās ir jāapgūst, bet mums ir jāzina, ka tās ir ilūzijas. Un tās ir jo vairāk ilūzijas, jo tālāk mēs turpinām meklēt zemes substancēs, kas mūs ik dienas apņem, mazo astronomiju pēc atomistiskas mācības vai pēc molekulāras mācības. Tieši tad, ja cilvēks grib ieņemt pareizo redzespunktu iepretī visai modernai zinātnei un tajā valdošajam domāšanas veidam, viņam ir jāzina, ka tās visas ir iluzoras zināšanas.

Arimans, lai viņa inkarnācija varētu noritēt visauglīgāk, ir ļoti ieinteresēts, lai cilvēki pilnveidotos šajā iluzorajā zinātnē, bet lai viņi neatklātu, ka tā ir iluzora. Arimans ir ļoti ieinteresēts mācīt cilvēkiem matemātiku, katrā ziņā izvairoties no atziņas, ka šie matemātiski mehāniskie uzskati par visumu ir tikai ilūzijas. Arimanam ir ārkārtīga interese mācīt cilvēkiem ķīmiju, fiziku, bioloģiju utt. tā, kā tās šodien tiek mācītas, un novest tās līdz apbrīnojamiem uzskatiem, bet viņš liek ticēt, ka tās ir absolūtas patiesības, ka tie nav tikai redzespunkti, tikai vienpusīgas fotogrāfijas. Ja nofotografē koku no vienas puses, tad fotogrāfija var būt pilnīgi pareiza, taču tā nesniedz pilnu priekšstatu par šo koku. Jūs varat gūt zināmu priekšstatu par koku, ja nofotografēsiet to vismaz no četrām pusēm. Arimana interesēs ir slēpt no cilvēkiem, ka mūsdienu intelektuāli racionālistiskajā zinātnē ar tās piekabi – māņticīgu empīrismu – mums ir darīšana ar lielu ilūziju, ar māņiem. Arimans ir ārkārtīgi ieinteresēts, lai cilvēki to neatzītu. Viņš gūtu vislielākos panākumus, pārdzīvotu vislielāko triumfu, ja varētu panākt, ka māņticīgā zinātne, kas šodien ir pārņēmusi visas aprindas un pēc kuras cilvēki grib veidot pat savu sociālo zinātņi, valdītu līdz pat trešajam gadu tūkstošim un, lai tad, kad Arimans atnāktu kā cilvēks Rietumu civilizācijā, viņš atrastu cilvēci pārņemtu ar zinātnisku māņticību.

Tikai neizdriet no visa teiktā nepareizus slēdzienus. Nepareizi būtu izvairīties no mūsdienu zinātnes. Tas būtu visnepareizākais slēdziens, ko vien var izdarīt. Tā ir jāpazīst. Tieši tas, kas nāk no šīs puses, ir jāpazīst, bet tieši ar pilnu apziņu. Šis iluzorais aspekts ir vajadzīgs cilvēces audzināšanai noteiktā tās attīstības posmā. Nevis izvairīties no mūsdienu zinātnes mēs pasargājam sevi no Arimana, bet ar to, ka mēs to iepazīstam tās patiesajā formā. Jo šai zinātnei jāsniedz mums ilūzija par visumu, un mums ir vajadzīga šī ārējā ilūzija. Tikai nedomājiet, ka tā mums nav vajadzīga. Bet mums ar garīgu pētījumu palīdzību no pavisam citas puses jāpiepilda tā ar patieso īstenību, jāpaceļas no ilūzijām pie patiesās īstenības. Aplūkojiet daudzus manus lekciju ciklus atziņu gaismā, ko es jums šodien saku, un jūs atklāsiet, ka visur ir ticis mēģināts patiesi iedziļināties mūsu laika zinātnē, bet to visu pacelt līdz tai sfērai, kur var redzēt, ciktāl tā der. Jūs taču negribat, lai varavīksne pazustu jūsu priekšā tādēļ, ka jūs to atpazīnāt kā gaismas ilūziju, kā krāsu ilūziju. Jūs to nesapratīsiet, ja neapvertsit tās iluzoro raksturu. Un tā ir ar visu, ko mūsdienu zinātne pasniedz jums kā priekšstatus par pasauli. Tā sniedz tikai ilūzijas, un tās iluzorais raksturs ir jāatpazīst, jo tieši tādēļ, ka cilvēks tiek audzināts šādās ilūzijās, viņš reiz nonāk pie īstās pasaules. Tātad viens no Arimana līdzekļiem padarīt savu inkarnāciju iespējami efektīvāku ir turēt cilvēkus zinātniskās māņticības gūstā.

Viņam gan ir vēl cits līdzeklis, proti, provocēt cilvēku dalīšanos mazās grupās un kurināt viņu starpā naidu. Uz kā balstās viss tas, kas šai ziņā ir vērojams? Aplūkosim vienu raksturīgu piemēru. Mūsdienu proletariātam ir bijis savs Karls Marks. Mācieties precīzi saprast, kā

Marksa mācība ir izplatījusies proletariāta aprindās. Paskatieties uz ārkārtīgi bagātīgu marksistisko literatūru, kuras skaits pārsniedz jebkādu mēru. Jūs atradīsiet tur izteiktā mērā pielietotu mūsdienās pieņemto zinātnisko domāšanas veidu. Viss ir stingri pierādīts, tik stingri pierādīts, ka pat dažs labs, no kura to nekādi nevarētu gaidīt, ir padevis šo pierādījumu valgiem. Kāds tad bija marksisma liktenis? Vispirms tas izplatījās starp proletāriešiem, vai ne? Universitātes zinātne to stingri noliedza. Šodien ir vesela virkne universitātes zinātnieku, kuri vairs nevar izvairīties no marksisma loģikas, kuri to atzinuši un vairs nevar tikt no tās vaļā, jo pamazām noskaidrojās, ka Marksa secinājumi ļoti smalki saskan ar mūsdienu zinātniskiem uzskatiem un priekšstatiem, un, ka šo marksismu var tīri labi pierādīt. Buržuāzijai nebija sava Kārļa Marksa, kas viņiem pierādītu pretējo, lai gan tāpat, kā no marksisma redzespunkta var pierādīt likumdošanas un materiālistiskas vēstures pētniecības paražas – pievienotās vērtības – ideoloģisku raksturu, tā var pierādīt arī tieši pretējo. Kādam buržuāzijas garā domājošam Marksam būtu viscaur iespējams tikpat stingri pierādīt pretējo. Un tas pat nebūtu nekāds joks vai fantāzija. Visi pierādījumi attaisnotos par 100%.

Kā tas ir iespējams? Tas ir iespējams tādēļ, ka pašreizējā cilvēku domāšana, mūsdienu cilvēka intelekts atrodas tādā esamības kārtā, kas nesniedzas līdz realitātei. Tādēļ var vienādi labi pierādīt pilnīgi pretējas lietas. Šodien ir iespējams stingri pierādīt spirituālismu, un tikpat stingri var pierādīt materiālismu. Var ar tiem pašiem labiem argumentiem karot viens pret otru tādēļ, ka mūsdienu intelektuālisms skar tikai īstenības virskārtu un nespēj ieskatīties esamības dziļākajās kārtās. Tas pats ir ar partiju viedokļiem. Kurš to nesaprot un savas audzināšanas, iedzimtības, pilsonības un citu apstākļu dēļ ļauj sevi uzņemt noteiktā partijā, tas tic, viņaprāt godīgi tic šīs partijas programmai, kurā viņš ir nokļuvis. Un tad viņš cīnās pret citu, kurš kaut kādu apstākļu dēļ ir nokļuvis citā partijā. Un vienam ir tikpat labi taisnība kā otram. Tas izraisa haosu un samulsumu cilvēku starpā, kas var kļūt arvien lielāks, ja cilvēce to neieraudzīs. Šo samulsumu atkal izmanto Arimans, lai sagatavotu savas inkarnācijas triumfu, arvien dziļāk iedzenot cilvēkus stāvoklī, kurā viņiem ir tik grūti saprast, ka šodien var pierādīt pilnīgi pretējas lietas ar vienādi labiem intelektuāliem vai zinātniskiem pamatojumiem. To ir svarīgi saprast un atzīt, lai pareizi novērtētu zinātniskās aprindās kaltus pierādījumus. Tikai dabaszinātnē, patiesajā dabaszinātnē īstenība atklājas faktos. Arī nevienā citā jomā nedrīkst ņemt par pilnu to, ko var pierādīt intelektuāli. Tikai tad, ja mēs atskarsim, ka cilvēka zināšanas, cilvēciska izziņa jāmeklē dziļāk – kā to dara antroposofiski orientētā garazinātne –, nekā tajā kārtā, no kuras ceļas mūsu pierādīšanas spars, var nepadoties arimaniskam kārdinājumam, kas grib pēc iespējas dziļāk iedzīt cilvēkus šajās ilūzijās. Tādēļ Arimans mūsu laikā, lai sarīdītu cilvēkus vienu pret otru, izmanto arī visu to, kas ceļas no vecām, iemantotām attiecībām, no kurām 5. Pēcatlantiskā laikmeta cilvēks principā jau ir izaudzis. Visu, kas nāk no pārmantotām attiecībām, arimaniskās varas izmanto, lai nostādītu cilvēkus citu citam pretī karojošās grupās. Viss, kas nāk no vecām ģimenes, cilts, rases vai tautības atšķirībām, arimaniskā vara izmanto, lai sarīdītu cilvēkus, lai sētu viņu starpā naidu. 'Brīvību katrai atsevišķai tautai vai ciltij, arī vismazākajai' – tie bija skaisti vārdi, taču šos skaistos vārdus izmanto cilvēkiem naidīgie spēki. Tie izraisa samulsumu, lai sasniegtu to, ko Arimans grib sasniegt savai inkarnācijai.

Jūs varat jautāt: kurš šodien sarīda tautas savā starpā? Kurš izvirza jautājumus, kas šodien diriģē cilvēci? Atbilde būs: tas ir Arimans, kas šādā veidā pavedina cilvēci! Un cilvēki ļoti viegli ļauj sevi maldināt šai ziņā. Viņi negrib nolaisties zemākās esamības kārtās, kur var atrast realitāti. Arimans labi sagatavo sev ceļu pie mērķa: kopš Reformācijas un Renesanses modernajā civilizācijā kā noteicošais valdnieka tips izvirzījās ekonomiskais cilvēks. Tas ir

patiesš vēsturisks fakts. Ja jūs atgriezīsities senajos laikos, pat tajos, ko es jums šodien raksturoju kā luciferiskus, un pajautāsit, kāds toreiz bija valdnieka tips? Toreiz visi valdnieki bija iesvētītie! Ēģiptiešu faraoni, Babilonas valdnieki, Āzijas valdnieki – viņi visi bija iesvētītie. Tad priekšplānā izvirzījās priesteru tips kā valdnieks, un tas valdīja principā līdz pat Reformācijai un Renesansei. Un kopš tā laika valda ekonomiskais cilvēka tips. Šodien visas valdības jau ir tikai ekonomisko cilvēku rokas puīši. Nevajadzētu domāt, ka mūsdienu valdnieki ir kaut kas cits kā ekonomisko cilvēku gribas izpildītāji. Visa likumdošana, visas tieslietas – atliek tikai tās kārtīgi pastudēt – ir vienkārši ekonomisko cilvēku domāšanas sekas. Tikai 19. gadsimtā ekonomiskā cilvēka vietā nāca banķieriski domājošais cilvēks, un tikai 19. gadsimtā tiek radīta tā kārtība, kas īstenībā pārklāj visas pārējās attiecības ar naudas saimniecību. Tikai jāspēj ieraudzīt šīs lietas, jāprot tās pareizi, empīriski izsekot reālajā dzīvē. Viss, ko es esmu pateicis otrajā atklātajā lekcijā, ir dziļa patiesība. Tas tikai būtu jāizseko visās detaļās. Tieši izsekojot to visās detaļās, varēs ieraudzīt, cik dziļi patiesas ir šīs lietas. Bet tieši tādēļ, ka pie varas ir tikuši bagātņieki, Arimanam ir radies vēl viens labs līdzeklis cilvēku mānīšanai. Ja cilvēki nesapratīs, ka ekonomiskā cilvēka un banķiera izraisītajai ekonomiskai iekārtai jānostāda pretī tiesiskā valsts un neatkarīgais garīgais organisms, tad Arimans iegūs vēl vienu būtisku līdzekli atbilstoši sagatavot savas inkarnācijas, kas noteikti notiks, triumfu. Tie ir līdzekļi, ko Arimans var izmantot attiecībā uz noteiktas šķiras cilvēkiem. Bet šodien ir arī citas šķiras cilvēki – bieži vien gan abas šķiras ir sajauktas vienā cilvēkā –, kuri vēl no citas puses atvieglo Arimanam viņa triumfa sasniegšanu.

Šodien ir cilvēki, kuri neredz Galileja un Kopernika pasaules uzskata vienpusību, vai, kuri neatšķir kaut vai tā iluzoro raksturu. Ir arī tādi, kuri pārāk augstu vērtē savu komfortu, lai iedziļinātos šādos jautājumos. Mēs esam parādījuši, cik tas ir nepareizi. Bet šodien ir arī daudz tādu cilvēku, kuri atzīst kādu puspatiesību, kādu ļoti nozīmīgu puspatiesību un negrib neko dzirdēt par šīs puspatiesības nosacītu nozīmi. Lai cik dīvaini tas liktos daudziem cilvēkiem, tomēr jāsaprot, ka tikpat vienpusīgi ir iepazīt pasauli tikai caur Galileja-Kopernika zinātni, vispār caur mūsdienu universitātēs piekopto materiālismu, tā, no otras puses, vienpusīgi ir iepazīt pasauli arī vienīgi caur evaņģēliju un noliegt jebkādas citas ceļus pie patiesības. Evaņģēliji tika doti cilvēkiem, kas dzīvoja pirmajos kristīgajos gadsimtos. Šodien ticēt, ka evaņģēlijā var atrast visu kristietību, ir tieši šāda puspatiesība, tādēļ arī puslīdz maldi, kas atkal apmīglo cilvēkus un ieliek Arimanam rokā vislabāko līdzekli sasniegt savu mērķi, savas inkarnācijas triumfu.

Cik daudz šodien ir cilvēku, kuri tic, ka runā ar kristīgu pieticību, kad saka: 'Mums nav vajadzīga nekāda garazinātne. Mums pietiek ar evaņģēliju, kas vienkārši un pieticīgi ved mūs pie tā, kas cilvēkam ir vajadzīgs no mūžības.' Taču īstenībā šajos vārdos izpaužas nekas cits kā augstprātība. Lielākoties aiz šīs šķietamās pieticības slēpjas šausmīga augstprātība, ko Arimans var ļoti veiksmīgi izmantot minētajā ziņā. Neaizmirstiet, ko es esmu teicis šo iztirzājumu sākumā, proti, ka laikā, kad tika sarakstīti evaņģēliji, cilvēku domāšana, jūtas un uzskati bija caurausti ar zināmu luciferismu un, ka viņi varēja saprast evaņģēlijus caur zināmu luciferisko gnosticismu. Bet šodien nav iespējams uztvert evaņģēlijus šajā vecajā ziņā. Šodien, balstoties tikai uz evaņģēlijiem, kādi tie ir saglabājušies, nevar sasniegt īsto Kristus izpratni. Tādēļ šodien patiesā Kristus izpratne nekur nav izplatīta mazāk, nekā dažādu ticību draudzēs un konfesijās. Ja šodien grib padziļināti saprast Kristus, evaņģēliji ir jāpadziļina ar garazinātnes līdzekļiem. Ir ārkārtīgi interesanti izsekot atsevišķus evaņģēlijus un atklāt to patieso saturu. Uzņemt evaņģēliju tādu, kāds tas šodien ir, kā to dara neskaitāmi cilvēki un kā tas neskaitāmiem cilvēkiem tiek mācīts, tas šodien nav vis ceļš pie

Kristus, bet gan ceļš prom no Kristus. Tādēļ konfesijas arvien vairāk attālinās no Kristus. Ko sasniedz tas, kurš grib šodien uztvert evaņģēliju un tikai evaņģēliju bez garazinātniskā padziļinājuma? Kāda veida Kristus izpratni viņš sasniedz? Viņš jau nonāktu pie Kristus, ja ņemtu priekšā patieso evaņģēliju, bet kas ir tas lielākais, pie kā viņš nonāk lasot pašreiz pieejamo evaņģēliju? Tas, pie kā viņš nonāk, nav reālais Kristus. Pie reālā Kristus šodien var novest tikai garazinātne. Tas, pie kā noved evaņģēlijs, ir, lai arī pareiza, bet tomēr halucinācija par Kristu, īsts iekšējs tēls, īsta vīzija, bet tieši tikai tēls vai vīzija. Šodien pastāv ceļš caur evaņģēliju pie patiesās Kristus vīzijas, bet ne pie reālā Kristus. Tas ir tieši cēlonis tam, kādēļ modernā teoloģija ir kļuvusi tik materiālistiska. Ļaudis, kas ir nodarbojušies ar evaņģēliju gluži teoloģiski, mēģināja izdibināt, ko no tā var iegūt, un galu galā teica: Mēs uzskatām, ka no evaņģēļiem var gūt kaut ko līdzīgu tam, ko Pāvils piedzīvoja pie Damaskas. Un tad šie teologi, kuriem īstenībā taču it kā vajadzētu apliecināt kristietību, saka: Pāvils bija slimis, šai personai bija slimi nervi, un tādēļ viņam pie Damaskas parādījās vīzija.

Te runa ir par to, ka tieši tāpat, kā caur pašu evaņģēliju var nonākt tikai pie halucinācijas, tikai pie vīzijas par visu toreiz notikušo, kas gan ir iekšēji pareizs tēls, taču ar to nav iespējams satvert realitāti, tā arī pie īstā Kristus pārdzīvojuma nevar nonākt tikai caur evaņģēliju, bet gan vienīgi pie halucinācijas par Kristu. Īstais Kristus šodien jāmeklē caur visu to, ko var gūt no pasaules gara izziņas. Tādēļ tieši tie, kuri šodien zvēr pie evaņģēļa un savās konfesijās vai visdažādākajās sektās noraida jebkādu gara izziņu, kuri negrib mācīties, kuri noraida visu to, kas pieprasa garīgu piepūli, lai tiktu pie konkrētām atziņām, tieši viņi veido sākumu tam Arimana ganāmpulkam, kura priekšā viņš nostāsies, kad parādīsies modernajā civilizācijā cilvēka veidolā. No šīm aprindām izveidosies veseli Arimana piekritēju un pielūdzēju pūļi.

Tas viss jau sākas. Tas ir klāt un darbojas mūsdienu cilvēcē. To var satikt runājot par sociāliem vai par citiem aktuāliem jautājumiem no garazinātnes redzespunkta. Garazinātnieks zina, ka naidīgie spēki dzīvo pārsvarā pārvērtētajās sfērās, un cilvēki ir nabaga pārvērtētie. Uzsaukums cilvēcei skan šādi: Atbrīvojieties no visa, kas kārdina jūs palīdzēt Arimanam sasniegt savu triumfu.

Dažs labs ir jutis kaut ko tādu, taču vēl ne visiem pietiek drosmes nopietni iedziļināties Kristus, Lucifera un Arimana impulsu problemātikā. Tie visi ir vēsturiski attaisnotie impulsi, tikai tie ir jāsaprot antroposofiskās garazinātnes skaidrojumā. Cilvēki negrib iet pietiekami tālu, lai arī nojauš, ka tas ir nepieciešams. Paskatieties uz piemēriem, kad kaut kur uzpeld kāda atziņa par to, cik nepieciešams caurstrāvēt pasaulīgu, materiālistisku zinātņi, kurai piemīt arimanisks raksturs, ar Kristus impulsu, un, cik nepieciešams ir, no otras puses, izgaismot evaņģēliju, garazinātniski to izskaidrojot. Bet paskatieties, cik tad daudzi cilvēki šodien izcīnās līdz tam, lai apgaismotu dzīvi no vienas vai otras puses. Cilvēce varēs ieņemt pareizu pozīciju iepretī Arimana inkarnācijai uz Zemes tikai tad, ja sapratīs šīs lietas un atradīs sevī drosmi, gribu un enerģiju, no vienas puses, izgaismot pasaulīgo zinātņi ar gara gaismu un, no otras puses, arī evaņģēliju izgaismot ar to pašu gara gaismu. Citādi nav iespējams aptvert visu lietas būtību. Padomājiet par to, ka, piemēram, diezgan izglītots cilvēks, kas raugās uz mūsdienu reliģijas attīstību, proti, kardināls *Newman*, kad viņš Romā tika iecelts par kardinālu, ne vien reiz vien savā runā ir izteicis domu, ka, lai kristīgā katoļu baznīca varētu pastāvēt tālāk, esot nepieciešama jauna atklāsme. Īstenībā mums nav vajadzīga jauna atklāsme. Atklāsmju laiks vecajā ziņā ir pagājis. Mums ir vajadzīga jauna zinātne, gara caurgaismota zinātne. Un cilvēkiem ir vajadzīga drosmē, lai pievērstos šai jaunajai zinātnei.

Padomājiet par tādu literāru parādību kā „*Lux mundi*”, kas 80. gadu beigās, 90. gadu sākumā ir izrietējusi no redzamiem angļu teologiem. Šie raksti ir caurausti ar tieksmi uzbūvēt tiltu no pasaulīgās zinātnes pie dogmu satura. Visur ir jūtama tāda kā raustišanās turpu šurpu. Nekur netiek drosmīgi satverta pasaulīgā zinātne, nekur šī zinātne netiek caurgaismota ar garu, bet nekur neredz arī bezaizspriedumainu pieeju evaņģēlijam, lai varētu pārliecinoši teikt: ar evaņģēliju vien nepietiek, tas ir jāizgaismo, jāizskaidro. Mūsdienu cilvēkam ir nepieciešams saglabāt drosmi abos virzienos, lai atskārstu, ka pasaulīgā zinātne viena pati ved pie ilūzijas, evaņģēlijs viens pats ved pie halucinācijas. Atrast ceļu starp ilūziju un halucināciju var tikai satverot īstenību atbilstoši garam. Tas ir tas būtiskais.

Šādas lietas šodien jāsaprot. Pasaulīgā zinātne viena pati novestu cilvēkus iluzorā pasaulē. Galu galā viņi darītu arvien vairāk neaprātību. Jau šodien tiek darīts pietiekami daudz neaprātību. Piemēram, Pasaules kara katastrofa pavisam droši bija viena liela neaprātība, bet tajā piedalījās cilvēki, kas bija pārņemti ar mūsdienu pasaulīgo zinātne. Un, kad jūs vērojat divainas dvēseles parādības, kad, piemēram, kāda sekta izceļ vienu no 4 evaņģēļiem, tad jūs varat saprast to, ko es šodien esmu teicis par evaņģēliju. Paskatieties, cik ļoti kādā sektā, kurā tiek ņemts vērā tikai Jāņa evaņģēlijs, vai citā, kur tiek pārrunāts tikai Lūkas evaņģēlijs, ir vērojama nosliece uz dažnedažādām halucinācijām. Iemesls, kādēļ katrs evaņģēlijs savā vienpusībā vēl nav izraisījis pārāk lielu postu, ir tas, ka evaņģēliju ir četri un, ka tie satur ārējas pretrunas. Tie, kuri pievēršas visiem evaņģēļiem, neaiziet vienā virzienā pārāk tālu. Vienā svētdienā viņiem tiek lasīts no viena evaņģēlija, citā no cita, un tādējādi viena ietekme tiek izlīdzināta ar citu. Tas apstāklis, ka ir saglabājušies 4 evaņģēļi, dod cilvēkiem iespēju neieslīgt vienpusībā kā, piemēram, to dara sektu locekļi, uz kuriem iedarbojas tikai viens evaņģēlijs. Ja uz cilvēku iedarbojas tikai viens evaņģēlijs, tad sevišķi skaidri var redzēt, ka tas izraisa halucinācijas.

Šodien ir nepieciešams atteikties no dažām subjektīvām nosliecēm, no kaut kā, par ko cilvēks domā, ka tas ir dievbijīgi, šķīsti un gudri. Šodien cilvēcei ir vajadzīgs vispusīgums un drosme iepazīt un izdzīvot šo vispusību.

To es gribēju jums šodien pateikt, lai jūs redzētu, ka tam, kas pašlaik mēģina darboties cilvēcē, ir patiešām patiesāks pamatojums, nekā vienkāršiem subjektīviem aizspriedumiem. Var teikt, ka tas ir nolasīts no mūsu laikmeta zīmēm, kuras mums jāīsteno. Lai arī mēs šeit atzarā varējām satikties tikai pēc ilgāka laika, es tomēr izjutu lielu nepieciešamību pateikt jums šos vārdus. Cerams, ka pēc ne pārāk ilga laika mums atkal būs iespēja runāt šeit tālāk par citām svarīgām lietām.